

סיפור של חירות, של תקווה, של תקומה

לרגל חג הפסח וחודש התקומה

בית יוצר
לבניין הרוח
חיל החינוך והנוער

"כל אדם צריך שתהיה לו איזו מצרים". כתב אמנון ריבק בשיר יפה שצוטט לעייפה. "כל אדם צריך אימה וחשכה גדולה [...] כל אדם צריך שתהיה לו איזו מצרים לגאול עצמו ממנה מבית עבדים, לצאת בחצי הליל אל מדבר הפחדים [...]". איזו מצרים, איזו ירושלים, איזה מסע, איזו חירות. וגם אני נאחותי ובטח עוד איאחו בשיר הזה פעמים רבות. שהרי אנשים מגיעים אל הפסח הגדול הזה, וצריכים להתחבר למשהו. ולך תבין עבדות. ולך תבין שיעבוד. ולך תבין יאוש. ולך תבין חירות של יציאת מצרים. והרי "חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים". אז מה נעשה? אז "כל אדם צריך שתהיה לו איזו מצרים"... אבל בשנה הזאת, איך נאמר, כבר פחות צריך אימה וחשכה גדולה. כי יש מספיק מזה. הרי טעמנו היטב את טעמה של מצרים בשנה וחצי האחרונות. מאות אלפים בגלות מביתם, בארצם. אלפים שחוו שעות איומות של אימה. עשרות שסיפרו לנו בגוף ראשון- מהו טעמו של שיעבוד ושל שבי. ועשרות אלפים לוחמים ולוחמות, משרתים ומשרתות בסדיר ובמילואים- את טעמה של המלחמה על החירות. ובפתח החג הזה, ובערבם של ימי החירות, והשואה, והזיכרון, והקוממיות- ראוי שנזכור שאנחנו צריכים למצוא בתוכנו יותר מתמיד, כפי שמצאנו אינספור פעמים בשנה וחצי האחרונות, לא רק את המצרים שלנו אלא גם את עצמנו. את משה שבתוכנו שייקח על עצמו את השליחות הגדולה שהוא בכלל לא רצה בה. את בת פרעה שהלכה נגד הזרם, ונגד קו המחשבה הכללי, ונגד הסמכות, וחתרה תחת המערכת. את מרים, שהשגיחה, וליוותה, והפיחה רוח באנשים עייפים. את אהרון שלקח על עצמו שליחות מורכבת, לרוב בצילו של אחיו. את יתרו שיכרות איתנו ברית של חיים ושותפות, ואת עצמנו, שנדע לנצור ולהוקיר אותה. את נחשון, שיונק ראשון אל הקרב. אל ההובלה בחזית. אל החלטות מורכבות, שוב ושוב. וצה"ל כולו יצטרך להמשיך ולהיות אהרון, ומרים, ומשה, ונחשון גם יחד. חלוצים, נכונים, שליחים, נחשונים. כל אדם צריך שתהיה לו מצרים. וכל תקופה הרת גורל צריכה שיהיו לה אנשים שיהיו שם. שיתייצבו. שיאמרו הנני. הננו. וכאז כן היום, אנו צריכים לקום מתוך התקופה הזו ולטוות סיפור של תקווה מחוטים של כאב. סיפור של עתיד מתוך הווה מעורפל. סיפור של תקומה מתוך שבר ואובדן. סיפור של חירות, מתוך מלחמה.

ואני באמת מאחל לכל אחד ואחת מאיתנו שיימצא בחג הקרוב את המצרים שלו, ויימצא את היציאת מצרים שלו ומה לא. אבל המשימה שלנו גדולה אפילו יותר. והיא נוגעת לפסח, וליום השואה, וליום הזיכרון, והעצמאות, עד יום ירושלים ומעבר לו. אנחנו לא רק בערבו של החג. אנחנו בפתחו של חודש החירות, חודש התקומה, חודש הכמה זה עולה לנו עם. וכמה בלי. מדינה. (כמאמרו של שיר אחר, של צור ארליך). ובתוך כל האילוצים אנחנו נצטרך למצוא קשב וזמן, מאמצע ניסן עד שלהי אייר. מפסח ועד יום ירושלים. ולוודא- שלא ניתן לחודש וחצי של זיכרון ותקומה לעבור לידנו.

"תזכיר לי למה אנחנו לא מוציאים הגדה של יום העצמאות?" שאל אותי מישוה השבוע. והסכמנו שגם בלי להיכנס לסחרור הלא פתור של הגדות יום העצמאות (אירוע לא מומלץ, תעשו חיפוש בגוגל על "היסטוריה של הגדות יום העצמאות במדינת ישראל")- ברור שיש צורך במסכת סדורה יותר או פחות- שתנסה למסגר, לתעל, לארוז את הרגע המופלא הזה של לידת המדינה. ובכלל, את השרשרת הצרופה הזו של מועדי ניסן-אייר. אני חושב על ליל הסדר של תש"ח, של 1948. ההוא שלפני הקמת המדינה. אבל את זה רק בדיעבד אנחנו יודעים. הרי לא היה ברור איך הוא יגמר. אלתרמן כותב על הלילה הזה, על אותו ליל הסדר. הוא מתאר את הסב, אליהו הנביא, שסובב ומגיע "אל שלחן היחידה העברית הלובשת עשן ועפר ועופרת". בעיקר עופרת, בעיקר עשן. הוא מתאר כיצד הוא "יתבונן בנערים ולא ירף. וידע כי רבות עוד יזכר ישראל את הסדר הזה העטור כובעי גרב".

אני לא בטוח שהוא לגמרי צדק בעניין הזה, של רבות עוד יזכר. כמה באמת אנחנו זוכרים? כמה אנחנו באמת רואים את עצמנו, הלילה, הערב, מחר- כאילו היינו שם, שבועות ספורים לפני שבקענו את מימי ההיסטוריה לשניים- והקמנו מדינה? אני לא בטוח שיש לנו יכולת לתפוס. אני מנסה לדמיין את הסדר הזה, והוא בלתי נתפס מבחינתי. אלתרמן ממשיך את המסע שלו עם אליהו ומתאר כיצד הוא מברך את הלוחמים. "ולאחר שהוא מברך את יושבי השלחן", ומברך כל פלוגה ופלוגה, "אם חונה או נידת".

ורגע לפני שאליהו פונה לדרכו, "הוא פונה לברך את הכח הקם לאמה. אמה, שעם חג הולדתה בשנית היא נולדת". ליל הסדר הוא באמת ליל הולדתה של האומה. מסתבר שפעמיים, לפחות. פעם במצרים, ופעם בארץ עצמה.

אין חירות ללא מאבק, ואין תקומה ללא הכרעה.
שנוכה להביא את כל אלה גם יחד,
ונוכה לראות את החטופים שבים הביתה.
חג שמח, ומועדי ותקומה משמעותיים לכולנו.

תא"ל סמואל בומנדיל
קצין החינוך והנוער הראשי